یادداشت

حکمت‌های چراغ‌برات

حجت‌الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی
فعال فرهنگی

سنت‌های زیادی در بین مردم ما وجود دارد که آمیخته با فرهنگ‌ها و عقاید دینی آن‌هاست. در ایام نیمه شعبان، فرهنگ خاصی در خراسان وجود دارد که به آن «ایام چراغ‌برات» می‌گویند.

در معارف دینی ما توصیه‌های زیادی درباره توجه به مسئله معاد و یاد مرگ و همچنین توجه به اموات و خیرات فرستادن برای آن‌ها آمده است که این فرهنگ پرحکمت و ظرایف تربیتی در سنت چراغ‌برات خراسانی‌ها جاری است.

یکی از فرهنگ‌های دینی ما، رفتن سر مزار گذشتگان و فاتحه فرستادن و خیرات کردن برای آن‌هاست. امام رضا(ع) در این باره فرموده‌اند: «هرکه قبر مؤمنی را زیارت کند و درکنار آن هفت مرتبه إنّاانزلناه بخواند، خداوند او را با صاحب قبر می‌آمرزد».

همچنین آن حضرت در این باره می‌فرماید: «هرکه توانایی ندارد به زیارت قبر ما بیاید، به زیارت قبر دوستان صالح ما و علما و دانشمندان و بزرگان شیعه و برادران و خواهران دینی برود که خداوند ثواب زیارت ما را به او عطا می‌کند».

رفتن سر مزار گذشتگان یکی از دستورالعمل‌های دینی ماست که حکمت‌های مختلفی در آن نهفته است؛ عملی که تأثیر تربیتی و اصلاحی بر انسان می‌گذارد و روحیه او را متعادل می‌کند، به طوری که اگر شادی او به خاطر دنیا و مال دنیا از حد گذشته باشد، وقتی به زیارت اموات می‌آید، این موضوع برای او یادآوری می‌شود که دنیا محل گذر و توشه برداشتن است. همچنین اگر غم‌ها و غصه‌ها به او هجوم آورده باشد، با دیدن قبرها و یاد مرگ، این مفهوم در او زنده می‌شود که این نیز بگذرد!

در سنت‌های مذهبی ما در ایام خاصی این سر زدن به قبرستان‌ها و یاد اموات به صورت ویژه انجام می‌شود؛ مثل روزهای آخر هفته یا ایام عید و در این میان ایام میانی ماه شعبان دارای ویژگی‌های منحصربه‌فردی است. در روایات ما نیمه شعبان فضیلت‌های بسیاری دارد، حتی شب نیمه شعبان در بین شب‌هایی جای دارد که تقدیر انسان در آن مقدر و نوشته می‌شود.

از امام صادق(ع) روایت شده است که پدر بزرگوارشان در پاسخ کسی که از فضیلت شب نیمه شعبان از ایشان پرسیده بود، فرمودند: «این شب، برترین شب‌ها بعد از شب قدر است. خداوند در این شب فضلش را بر بندگان جاری می‌سازد و از منت خویش، گناهان آنان را می‌بخشد، پس تلاش کنید که در این شب به خدا نزدیک شوید».

توجه به اموات و حاضر شدن در قبرستان‌ها و خیرات کردن برای گذشتگان، از اعمالی است که می‌تواند انسان را به یاد خدا و معاد بیندازد و افراد را به خدا نزدیک کند اما باید توجه کنیم که اعمال چراغ‌برات با انحراف و گناه آمیخته نشود.

یکی از گناهانی که باید مواظب بود این اعمال و مراسم مربوط به ایام چراغ‌برات با آن آمیخته نشود، گناه بزرگ اسراف است. باید توجه کرد که خیرات کردن برای اموات فقط با پخش کردن مواد خوراکی نیست، بلکه می‌توان انسان غم‌دیده‌ای را شاد کرد یا گره از کار کسی باز کرد و اگر می‌خواهیم مواد خوراکی به یاد گذشتگان پخش کنیم، باید سعی کنیم این مواد خوراکی را به نیازمندان آن برسانیم که ان شاءا...

نیات ما به هدف خود برسد و اعمال ما مورد قبول خداوند قرار بگیرد!

از خداوند بزرگ می‌خواهیم به همه ما توفیق دهد که از فرصت زندگی بیشترین استفاده را ببریم و بتوانیم با انجام اعمال نیکو و یاد گذشتگان، زندگی خود را آن چنان که باید بسازیم، ان شاءا...!

اشارت

انصاف‌ورزی، رسم منتظران ظهور

غلامرضا بنی‌اسدی| میلاد مسعود امام مهدی(عج) را در پیش داریم؛ نام مقدسی که با حکومت صالحان، نگاه را به فرداهای روشن پرامید می‌کند. ما انقلاب خودمان را به‌سان پیش‌نیاز برای آن حقیقت بزرگ تعریف کردیم. رویکرد انقلاب هم این بود که نه‌تنها دنیایمان را آباد کند، که همه ما را به تعالی در مقام انسانی برساند. نتیجه حکومت عادلانه منتظران باید هم که چنین مصلحانه باشد. اینکه برخی‌ها امروز می‌گویند مردم برای آب و نان قیام نکرده‌اند، به یک معنا درست است و در معنایی دیگر نادرست. درست اینکه فراتر از تمهیدات زندگی این جهانی را هدف‌گذاری کردند تا با تحقق حکومت به منهج نبوی و علوی، به جایگاهی برسیم که نتایج سحر باشد برای صبح صادق دولت ظهور. نادرست هم اینکه با این بیان نمی‌توان طلب معیشت در شأن مردم را قلم گرفت. زیست مؤمنانه با فقر در هر نوع، ناسازگار است؛ چه فقر معنوی و معرفتی باشد، چه فقر اقتصادی. این آخری که در کلام نبوی چنین تعریف می‌شود: «کَادَ اَلْفَقْرُ أَنْ یَکُونَ کُفْراً.» چطور برخی به خود اجازه می‌دهند با نادیده‌گرفتن این حقیقت، حق‌خواهی معیشتی مردم را جور دیگری تعبیر کنند؟ فلسفه انقلاب، و مهم‌تر از آن فلسفه دولت عدالت‌گستر حضرت صاحب(عج)، بازگشت به فلسفه حکومت نبوی و احیای تراز حکومت علوی بود و هست. مگر نه اینکه در حکومت چهار و اندی سال مولا، فقر از حوزه حکومتی ایشان تارانده شد؟ من نمی‌دانم کسانی که بر نان و آب خط می‌کشند، چه خطی را دنبال می‌کنند، ما اما از انقلاب طلیعه‌دار ظهور، زیست مؤمنانه را انتظار داریم که تأمین بی‌دغدغه معیشت و آبادی سفره‌ها هم از پیش‌نیازهای آن است. ما مردم و همه کارگزاران به خاطر بسپاریم این کلام نبوی را که «عقاب و مجازات سه دسته از گناهان زودرس است و به قیامت کشیده نمی‌شود: ۱- ایجاد ناراحتی برای پدر و مادر ۲- ظلم در حق مردم ۳- ناسپاسی در مقابل کارهای نیک دیگران...» اولی را اگر شخصی بدانیم، دوتای دیگر دقیقا ناظر به اعمال متقابل دولت- ملت است. دولت هم نه‌فقط به معنای قوه مجریه، که همه حاکمیت را شامل می‌شود. پس هوشیار باشند و باشیم که سخن ما و رفتار ما به‌هیچ‌وجه حتی سایه‌ای از ظلم در حق مردم در آن نباشد که خداوند بر بندگان خویش و حقوق و حفظ حریمشان به‌شدت غیور است. سنتش را هم هرگز تغییر نمی‌دهد. همچنین، در برابر نعمت‌های الهی و نیک‌کرداری مردمان، خدمت مسئولان، دل و دیده و زبان شاکر داشته باشیم که شکر نعمت همواره نعمت‌افزا می‌شود بر اساس سنت الهی و کفران نعمت دست‌ها را خالی می‌کند و این خالی را نیز عقوبت ناسپاسی پر می‌کند. پس قدردان نعمت‌های انقلاب و تلاش‌هایی باشیم که در راه اعتلای دین و اخلاق و میهن شده است. لیوان را اگر در دست می‌گیریم، فقط نیمه خالی‌اش چشممان را پر نکند. نیمه پر لیوان را هم ببینیم. انصاف در دیدن و داوری درست را همواره در نظر داشته باشیم. سیاه‌انگاری صددرصدی و سفیدپنداری صددرصدی هردو نابجاست. درست دیدن و به جا نقد و به جا تمجیدکردن، درست‌ترین کار است. همه توانمان را بگذاریم برای روزهای بهتر ایران. به‌رغم خواست بدخواهان، روزگار بهتر را رقم زنیم. این است که ما را شایسته زیستن در دولت دوست می‌کند.

جلوه‌های انتظار در جشن‌های نیمه‌شعبان

نشان دهیم چشم به راه امام زمان هستیم

گزارش

آمنه مستقیمی| اگرچه شیعه روزهای شادی و جشن بسیاری دارد و خیلی از روزهای سال در تقویم شیعی، نام «عید» به خود گرفته، درمیان همه آن‌ها، نیمه‌شعبان و جشن و سرورش فرق می‌کند؛ چون یادمان می‌آورد ما عزیز غایبی داریم که اگرچه ما از او غافلیم و همین غفلت سبب غیبتش شده، او حواسش به ما هست و همیشه و همه جا هوایمان را دارد. به این مناسبت با حجت‌الاسلام‌والمسلمین علی نظری‌منفرد، استاد سطوح عالی حوزه علمیه و کارشناس برنامه «سمت خدا» گفت‌وگو کرده‌ایم.

جشن‌های نیمه‌شعبان، عمل صالح است

در ارتباط با اهمیت جشن‌های نیمه شعبان باید توجه کرد که این جشن‌ها یادآور وجود مقدس امامی است که قرار است جهان را بعد از آنکه پُر از ظلم و جور می‌شود، آباد و به عدالت مزین کند؛ لذا این جشن‌ها با توجه به آموزه‌های دینی، مصداق عمل صالح است که یاد و نام منجی آخرالزمان را زنده نگه می‌دارد؛ منجی‌ای که خدا و قرآن نه‌فقط به شیعیان و مسلمانان، بلکه به همه بشریت، آمدنش را وعده داده‌اند و با ظهور ایشان، سرمای ظلم، بی‌عدالتی، فقر و نابسامانی از دنیا می‌رود و جای آن را گرمای عدالت، مهربانی و فضیلت‌های اخلاقی می‌گیرد.

شیعه شاد است به شادی اهل بیت(ع)

از امام رضا(ع) نقل است که به ابن شبیب فرمودند: «شیعیان ما شاد به شادی ما و محزون و غمگین از غم و حُزن ما هستند»؛ شیعه چون پیرو است باید عامل به این روایت باشد. شعبان ماه شادی اهل بیت(ع) است. در ابتدای آن، ولادت امام حسین(ع)، حضرت عباس(ع) و امام سجاد(ع)، در یازدهم آن ماه، ولادت حضرت علی اکبر(ع) و در نیمه شعبان، ولادت قطب عالم امکان، حضرت صاحب‌الزمان(عج) واقع شده که سراسر شادی و نور و سرور است و از نشانه‌های شیعه، آن است که در این ایام شاد باشد و این شادی را بروز دهد.

عقل به جشن نیمه شعبان حکم می‌کند

از جلوه‌های شادی شیعیان در ماه شعبان، شرکت در جشن‌های ولادت امام عصر(عج) است. هم عقل حکم می‌کند که انسان در مراسم بزرگداشت و تعظیمِ یاد و نام امامی که منتظر او برای اقامه عدل و داد است، شرکت کند، هم شرع و دین، ما را به انتظار برای آمدنش توصیه کرده‌اند که یکی از جلوه‌های این انتظار و چشم به راهی، برگزاری و شرکت در جشن‌های نیمه شعبان است و اینکه بگوییم چقدر علاقه‌مند به ظهورشان و مشتاق درک حکومت جهانی ایشان هستیم.

بهترین ارتباط با امام(عج)

ارتباط با امام عصر(عج) انواع و راه‌هایی دارد؛ یکی از طریق خواب و رؤیا، دیگری تشرفات حضوری و دیدار ایشان در بیداری. اما مهم‌ترین نوع ارتباط، آن است که در سایه عمل و اعتقاد قلبی و اخلاقی با حضرت حجت(عج) ایجاد شود. در روایات آمده است که در قیامت، هرگروه از مردم با رهبر و پیشوا و امام خود محشور می‌شود؛ ما شیعیانِ عصر غیبت که حضرت حجت(عج) را امام خود می‌دانیم، باید با حضرت ارتباط داشته باشیم که راه آن، اعتقاد و باور قلبی و عمل است.

انتظار یعنی آمادگی برای آینده مهم تاریخ

بنابر روایات، انتظار فرج، افضل اعمال است؛ یعنی صرفا حالت روحی، قلبی و عاطفی نیست. انتظار یعنی انسان خود را برای آینده بسیار مهم تاریخ آماده کند. همان‌طورکه وقتی منتظر مهمان هستیم، آماده می‌شویم و مقدمات پذیرایی را فراهم می‌کنیم، اولین شرط برای زمینه‌سازی ظهور و آمدن حضرت ولی‌عصر(عج) این است که با ایشان سنخیت و هماهنگی پیدا کنیم. این سنخیت، امام زمان(عج) را از ما راضی می‌کند و ما را در صف منتظران واقعی قرار می‌دهد و ابعاد اعتقادی، اخلاقی و عملی دارد.

فایده ارتباط با امام غایب

شاید برخی بپرسند فایده ارتباط و انس با امام غایب برای ما چیست. در پاسخ باید گفت ارتباط با حضرت ولی‌عصر(عج) به ما آرامش می‌دهد. انسان وقتی از راه‌های قلبی، عملی و اخلاقی توانست با امام مهدی(عج) ارتباط بگیرد، به آرامش می‌رسد و در مسیر حضرت حرکت و رضای امام را کسب می‌کند؛ در وصف حضرت مهدی(عج) گفته شده است: «بیمنه رزق الوری و بوجوده ثبتت الارض و السماء»؛ ارتباط با امامی که چنین تأثیری در عالم دارد، خیرات و برکات بی‌مثال نصیب انسان می‌کند.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین نظری‌منفرد: بنابر روایات، انتظار فرج افضل اعمال است؛ یعنی صرفا حالت روحی، قلبی و عاطفی نیست. انتظار یعنی انسان خود را برای آینده بسیار مهم تاریخ آماده کند

تعظیم شعائرا...

از اعمال توصیه شده این ایام، احیای شب نیمه شعبان است که مصداق تعظیم شعائرا... است و قرآن به آن تصریح می‌کند و آن را نشانه تقوا و ایمان می‌داند: «وَمَن یُعَظِّم شَعَائِرَ ٱللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقوَى ٱلقُلُوبِ» (حج، ۳۲)؛ این احیا از جلوه‌های تعظیم شعائر الهی و جلوه ایمان و دین‌داری است؛ از سوی دیگر، نسل‌ها باید بدانند ما منتظر چه اتفاق بزرگی در عالم هستیم. در برخی روایات آمده است که وقتی امام زمان(عج) می‌آید، خیلی از مردم، ایشان را فراموش کرده‌اند. آیین‌ها و مناسک نیمه شعبان به‌ویژه برای نسل‌های جوان تذکر است تا بدانند امام حی است و در زمانی می‌آید و این شخصیت را تداعی و تثبیت می‌کند.

بهترین هدیه برای امام زمان(عج)

بهترین هدیه برای امام عصر(عج) دعا است؛ دعاهایی در کتاب‌هایی همچون «مکیال‌المکارم» توصیه شده که مداومت بر آن‌ها در امر ظهور مؤثر است؛ اینکه انسان از خدا برای خود بخواهد در این شرایط زمانی، ظرف قلبی‌اش از آلودگی‌ها حفظ شود و آن مصلح جهانی بیاید، همان کسی که خدا او را به امت‌ها وعده داده است. باید هم دعا کرد، هم زمینه‌سازی با راه‌هایی همچون خودسازی و تقوا و کسب رضایت حضرت که این بهترین هدیه و صله برای حضرت حجت(عج) است.

دعای فرج امیدبخش است

از وظایف منتظران برای فرج و ظهور امام عصر(عج) دعاست؛ دعای از عمق جان و مبتنی بر باور برای تحقق خواسته الهی. در روایت از امام مهدی(عج) روایت شده است: «برای تعجیل در فرج بسیار دعا کنید که گشایش شما در فرج است.» فرج یعنی عبور از سختی‌ها و رسیدن از عسر به یسر. دعا برای فرج به انسان نوید می‌دهد که این انتظار به سر خواهد آمد و روزی بعد از سختی‌ها و بحران‌ها، طعم آسانی و آرامش واقعی را می‌چشیم. اساسا انتظار فرج و دعا برای ظهور، از اندوه و ناراحتی انسان کم می‌کند و به او برای نجات از وضعیت کنونی امید و انگیزه می‌دهد.

امام مهدی(عج): لِیعمَل کُلُّ امْرِءٍ علَی ما یقَرِّبُ مِن مَحَبَّتِنا.
بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۱۷۶

امام مهدی(عج): هر یک از شما باید کاری کند که با آن به محبت ما نزدیک شود.

شعبانیه

قدم دهم

دل‌هایتان را چراغانی کنید

حمیده ذاکری| نیمه شعبان، سالروز یکی از اعیاد بزرگ ما مسلمانان است؛ عیدی که مایه شادی خاندان اهل‌بیت(ع) است و برای قلب مؤمنان و مشتاقان حضرت ولیعصر(عج) نیز گرمی و روشنی به ارمغان می‌آورد. حتما شنیده‌اید که یکی از معیارهای یاران این خاندان، همراهی در غم و شادی آنان است. معیاری که امیرالمؤمنین علی(ع) درباره آن سخن گفته و میزانی برای شناخت یارانشان دانسته‌اند. ایشان در این مورد می‌فرمایند: «.... خدای علیم متوجه زمین شد و ما را انتخاب کرد و شیعیانی برای ما برگزید که ما را یاری می‌کنند، در شادی و فرح ما شاد و هنگام حزن ما اندوهناک می‌شوند، جان و مال خود را در راه ما می‌بخشند. ایشان از ما هستند و به‌سوی ما بازخواهند گشت».

(بحارالأنوار الجامعه لدرر أخبار الائمه الاطهار، ج ۴۴، ص ۲۸۸)

با این وصف، قدم یازدهم ما هم مشخص است. در این قدم بناست به شادی اهل‌بیت(ع) شاد باشیم و ولادت دوازدهمین نور زمین و آسمان‌ها را جشن بگیریم.

برای برگزاری این جشن اگر می‌توانید، تدارک ببینید و دوستان و آشنایانتان را جمع کنید و اگر نمی‌توانید، معطل جمعیت نشوید؛ می‌توانید با اعضای خانواده‌تان یک جشن تولد خودمانی در شب میلاد امام‌زمان(عج) در خانه برگزار کنید و با شیرینی و نقل و نبات، کام بچه‌ها را شیرین کنید و از این شب، خاطره‌ای ماندنی برای فرزندانتان بسازید. خوب است قبل از اینکه برای برگزاری یک جشن در این ایام اقدام کنید، به هم‌محلی‌ها و اقوامتان پیشنهاد مشارکت بدهید. آن‌وقت می‌بینید که چقدر یار و همراه دارید و گروهی چه کارها که از تان برنمی‌آید. همراهی و همکاری، می‌تواند هم در حوزه مالی باشد و هم در حوزه اجرا. به هرحال بجنبید و در این شب، هم خانه‌ها و هم دل‌هایتان را چراغانی کنید.